

de plaats van den schijnbaar-lijken God der uitverkiezing (sommige calvinisten verdedigen dat Calvin, met zich zelf in tegenspraak, een algemeen heilswil Gods aanneemt, maar Polman verklaart Calvijn's uitdrukkingen op dat punt in antropomorfen zin: men mag deze geopenbaarden wil van God, die verklaart, wat God van ons vraagt, niet op God zelf toepassen (p. 366-369).

Alle verdere geloofsdaden worden door God steeds zoo uitgewerkt.

6. Onze eigen daden blijven innerlijk boos en worden slechts uit barmhertigheid om wille van ons geloof als goed aangerekend. Soms vindt men deze formulering: elk werk is bevestigend; het door den Geest in ons gewrochte werk is goed, maar er zit toch altijd iets zondigs in tengevolge van onze oude natuur; dat natuurlijke wordt niet door God als goed beschouwd (Polman p. 318). Maar dit zondige wordt vergeven (Lc.). Men krijgt den indruk, dat de protestanten soms meer een complex van akten op het oog hebben en niet zozeer zich vermoeten met de vraag of één akt meerdere hoofdkarakters kan hebben (werk van den Geest en tevens verdoemenswaardig).

7. Genoemde daden worden als goed met den hemel beloofd, maar uit bovenstaande verklaring is het duidelijk, dat wij ons er niet op moeten beroemen. De hemel komt na haer, niet om haar (Friedhoff, p. 21, 27). Er is dus geen sprake van verdiensten van onzen kant, maar alle lof der goede werken is uit God. Zoo wordt Gods grootheid hooggehouden en Christus' verlossingswerk als ons uitsluitend heil aangewezen, daar wij zelf niets kunnen en alles van Hem verwachten.

8. Het geloof zal nimmer zeker langzaamhand deugdzamenheid voortbrengen. Iemand die geen burgerlijke deugd heeft, blijkt daarom ook geen geloof te bezitten; we staan hier voor een secundair teken van de rechtvaardiging (Polman p. 374). Dat neemt niet weg, dat de zondige natuur tot ook voor het menschenoog erkennbare fouten kan brengen. Wie echter daarbij gelooft in Christus, krijgt zijn daden toch als goed aangerekend (het lutherische: peccata fortiter sed crede fortius, d.w.z. het geloof moet sterker zijn dan de zonden), zooals boven is gezegd. Een uiterlijk-slechte daad verschilt immers maar graad, niet essentieel van een uiterlijk-goede, daar beiden innerlijk slecht zijn.

9. Het geloof verliezen is volgens Calvin onmogelijk, daar het immers de door God uitgewerkte onfeilbare heilzekerheid is en de mensch niet vrij is. Volgens Luther echter is het mogelijk het geloof te verliezen en daarmee ook de rechtvaardigheid; maar zolang het geloof blijft, blijft de rechtvaardigheid. Waarschijnlijk nemen sommige lutheranen wel aan dat een geloovige, zijn rechtvaardigend geloof verliezend, het dogmatisch geloof en het geloof in de algemeene heilbelofte kan behouden, echter niet in den christelijken zin van geloof (c.f. n. 4).

lijke verklaring is de mensch in beide opzichten vrij en is het toch, door de kracht der genade, uitgesloten, dat hij anders zou handelen (c.f. Billiard: „Summa Theol. De Gratia“ diss. 5, art. 1). Op het oogenblik der rechtvaardiging geeft God blijvende werkvermogens om in de toekomst gemakkelijker als tweede oorzaak onder Gods hulp op te treden (bovennatuurlijke deugden van geloof etc.: „de geloovige wisselt niet met de momenten van geloovige tot ongelovige en omgekeerd“, Kreling, p. 14). Vele theologen, maar niet allen, laten die vermogens ook reeds werken op het moment der instorting.

6. Ook onze andere daden zijn bovennatuurlijk goed. Wel altijd zullen die daden onvolmaakt zijn, omdat de Geest, die in ons werkt, in onze zwakke menscheelijke natuur een veelvoudig tekortschietend instrument vindt. Sommige theologen meenen zelfs, dat een daad tegelijk bovennatuurlijk goed en eenigszins slecht kan zijn en dat het zoo gesteld is met de meeste akten ook van de heiligen (c.f. Billiard: „De Actibus humanis“, diss. art. 4). Maar onvolmaakt is niet hetzelfde als slecht (omdat God niet alle volmaaktheid heeft c.f. b.v. S. Thomas: S. Theol. I II 100, 9) en eenigszins slecht (dag. zonde) is niet hetzelfde als volstrekt slecht (doodzonde).

7. Genoemde goede daden als zijnde onze goede bovennatuurlijke daden zijn verdienstelijk voor den hemel. Maar gezien het bovenstaande is het duidelijk, dat wij ons er niet op kunnen beroemen tegenover God. Zoo wordt Gods grootheid hooggehouden en Christus' verlossingswerk zoo doeltreffend beschouwd, dat wij het in staat achten den gevallen mensch tot innerlijk-goede en verdienstelijke daden op te heffen.

8. Het geloof, de hoop, de liefde, het berouw en ook de andere deugden neigen den mensch om deugdzamen te leven, ook in het uiterlijk leven, dat een secundair teken is van de rechtvaardiging. Toch blijft de mensch vrij en kan hij dus zonden begaan, vooral omdat zijn natuur zwak is gebleven. Maar elke zonde, hoe zwaar ook, kan vergeven worden door een akt van berouwvol en liefdevol geloof en hoop in en op Christus.

9. Alleen door eigen schuld (vrijheid) kan de mensch zijn geloof in Christus' heilsmacht verliezen. Deze schuldige daad doet de liefde verdwijnen en neemt ook den grond voor de hoop weg. Andere grootschuldige daden nemen ook de liefde weg, waarbij echter het geloof en de hoop kunnen blijven. Men heeft dan z.g.n. dood geloof, dat natuurlijk niet rechtvaardigt. Het is nog wel een christelijk geloof (als bovennatuurlijke gave door Christus verleend c.f. n. 1), maar de bezitter is daarmee toch slechts eenigszins, niet volstrekt, een lidmaat van Christus (S. Thomas: S. Theol. III 8. 3 ad 2).

10. De wonderen zijn een bewijs van Christus' openbaring, maar zij zijn als zodanig slechts gekend en kenbaar voor hem, die al gelooft op grond van de innerlijke inspraak van den H. Geest.

Niet precies is dit stuk in zijn formulering van het gereformeerde gevoelen. Men zal daarmee wel rekenen. K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Intrede te:
De Gilnd: Cand. J. C. Seegers. Tekst: 1 Cor. 1:23 en 24.

Benoemd tot Hulprediker te:
Hoogeveen: Cand. R. de Vries te Grootegast.
Siddeloh (voor Tjuchem-Meedhuizen): Cand. J. J. Ritsema te Ten Boer.

Emeritaat Dr B. J. Esser.
De classis Rotterdam der Geref. Kerken heeft op zijn verzoek eervol emeritaat verleend met ingang van 1 April 1940 aan Dr B. J. Esser, miss. pred. te Poerboilingo.

Peremptoir examen.
De classis Enkhuizen heeft den heer L. J. Goede, her. pred. te Slootdorp, peremptoir geëxamineerd en met alg. st. toegelaten tot den dienst des Woords en der sacramenten.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.
Door de classis Haarlem der Geref. Kerken is cand. J. v. d. Mijne, Zandvoortschelaan 8 te Zandvoort, praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard. Evenzoo door de classis Hallum cand. J. Koopmans te Ferwerd. Evenzoo door de classis Gouda cand. H. van Rijn te Waddinxveen, Zuidlaade 4, telef. No. 35. Zij zijn gaarne bereid de kerken des Zondags te dienen en een eventueel beroep terstond in overweging te nemen.

Garnizoenskerken.
Aan de kerkeraden van Geref. garnizoenskerken is door deputaten voor de geestelijke belangen der militairen vanwege de Generale Synode van Sneek een belangrijke circulaire gezonden in betrekking tot de toelage door den Minister van Defensie beschikbaar gesteld voor het geven van catechetisch onderwijs aan militairen enz.

Indien er garnizoenskerken mochten zijn die deze circulaire niet mochten hebben ontvangen, dan zal ds T. J. Hagen, Koornmarkt 20a te Delft, daarvan gaarne bericht ontvangen, alsook indien er andere kerken zijn die in deze mobilisatie geregeld aan militairen catechetisch onderwijs geven.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Maassluis: H. Visser Mz. te Bunschoten.
Dokkum: J. Tijmes Jz. te Nunspeet.

Aangenomen naar:
Deventer: I. de Brayne te Sassenheim.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:
Vlaardingen: J. v. d. Berg te Krabbendijke.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:
Apeldoorn en Het Loo: Th. E. v. d. Brug te Harlingen.
Lobith: Cand. J. Dirkse te Leiden, hulppred. te Wassenaar.
Leimuiden: Cand. Drs S. F. van Veenen, hulppred. te Beilen.
Otterlo: J. R. Cuperus te Doornspijk.

Aangenomen naar:
Drachtster-Compagnie—Rotterdam: Cand. P. G. Miedema, hulp-predikant te Jonre.
Utrecht (vac. Dr H. W. Olthoff): M. N. W. Smit te Zwolle.

Bedankt voor:
Linschoten: J. van den Heuvel te Poortvliet.
Heer Hugowaard (N.-H.): Kr. Strijd te Oisterwijk (N.-Br.).
Ter Aar: J. H. Cirkel te Leersbroek.

Intrede te:
Austerlitz: J. Streefland. Tekst: Jer. 3:12 en 13a.
Den Haag: Dr J. Schoneveld van Groningen. Tekst: Joh. 6:5 en 6.
Noordeloos: Cand. H. Herkema. Tekst: Col. 4:3a.

Afscheid van:
Almkerk: H. R. J. Reijenga. Tekst: Matth. 13:58.
Beuningen: G. G. de Geus. Tekst: 2 Cor. 7:16.

Overleden:
J. Heep, pred. te Noord-Schermer, 69 jaar.

Uitgave OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes

Jezus' lijden, sterven en opstanding

Tweede druk

(Innevoeging der vier Evangelien) door H. J. VAN KEMPEN

f 0.60

Al wat de vier Evangelisten over het Lijden, Sterven en de Opstanding van Jezus mededeelen, is hier naar tijdsorde met de woorden der Schrift gerangschikt.

Voor H.H. Onderwijzers van groot gemak bij de behandeling der Bijb. Geschiedenis in deze weken vóór Paschen.

Verkrijgbaar in iedere boekhandel, alsmede, na storting van et bedrag op postrekening No. 36000, bij de Uitgevers.

ZENDINGSLIEDEREN

Dit bundeltje bevat 38 Zendingliederen, op daarbij aangegeven, alom bekende wijzen, te zingen door kinderen en grooteren. Te gebruiken zowel op kindersendingsscholen als op andere zendingssamenkomsten.

Prijs f 0.35; bij minstens 50 exx. à f 0.20 per ex.

GOES.

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

ZOEKERS NAAR WIJSHEID

door S. VISSER

opent u de deur tot het breede, interessante terrein der wijsbegeerte.

Het boek is verdeeld in 4 afdelingen:

- I. De Filosofie der Oudheid.
- II. De Middeleeuwsche Filosofie.
- III. De Filosofie van den Nieuwen Tijd.
- IV. De Filosofie van de 19de en 20ste Eeuw.

Dit populair handboek is onmisbaar voor ieder, die door zelfstudie zich algemeen ontwikkelen wil.

Het boekwerk is gedrukt op zwaar opdikkend romandruk en bevat 271 pagina's. f 2.75 ingen., f 3.50 in prachtband.

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks te bestellen op postrekening 36000 van

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

Vragen, te stellen aan hen, die wenschen te worden toegelaten tot het Heilig Avondmaal

Prijs 1-50 exx. f 0.02 per ex., 51 en meer à f 0.01½ per ex.

Deze formulieren zijn zeer geschikt ter uitreiking aan hen, die zich voorbereiden Openbare bijeenkomsten te doen, opdat ze zich op deze vragen voorbereiden kunnen.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

De pers over

VAN SOUVEREINE LIEFDE

door ds E. TH. VAN DEN BORN

is enthousiast! Bestel het nog heden! Het werk is uitgevoerd in fijn artistieke band van blank marocco met cellophaan omslag.

Een juweeltje onder de uitgaven!

Bestel het bij den boekhandel of rechtstreeks op postrek. 36000 van

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

De voorraad van het

JAARBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

vermindert snel. - Hebt U reeds een exemplaar besteld bij den boekhandel of bij de Uitgevers OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Giro 36000, Goes? Prijs f 1.—